

Д. В. Пірог,
аспірант кафедри банківської справи,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ГРОШОВІ ПОТОКИ БАНКУ ЯК САМОСТІЙНИЙ ОБ'ЄКТ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ

Розглянуто визначення грошових потоків з позиції різних підходів та запропоновано їх авторське трактування з урахуванням стратегічного аспекту.

This article deals with the definition of monetary flows with different approaches and it gives the author's interpretation which takes into account the strategic aspect.

Ключові слова: банк, грошові потоки, управління, принципи управління, банківський менеджмент.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Діяльність комерційних банків, які мають на меті отримання прибутку, є важливою передумовою виникнення грошових потоків. Здійснення банками практично всіх видів операцій зумовлене певним рухом грошових коштів у формі їх надходження або витрачання. Грошові потоки банку виражаються у його фінансових операціях, до яких належать такі: кредитні, депозитні, касово-розрахункове обслуговування, емісійні, інвестиційні, посередницькі, депозитарні, трастові, заставні, інформаційні. При цьому вхідні грошові потоки відображаються в пасиві балансу, а вихідні — відображаються в активі балансу банку. У свою чергу, грошові кошти є тією економічною цінністю, яка представляється в миттєво оберненій формі, завдяки притаманним їм властивостям:

- їх можна в будь-який момент перетворити на споживану форму;
- вони стійкі за своєю економічною цінністю;
- практично не існує ніяких витрат при купівлі або продажу;
- вони мають властивості подільності й мобільності.

Ці виняткові якості грошових коштів у процесі здійснення банківських операцій пояснюють наявність певної уваги до їхнього руху в часі, який являє собою безперервний процес і визначається поняттям "грошовий потік". На думку І.А. Бланка, безперервний рух грошових коштів прийнято вважати грошовими потоками [3].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Порушена проблематика знайшла відображення в працях як зарубіжних, зокрема Джозефа Ф. Сінкі, Лаврушина О., Пітера С.Роуза, Платонова В., Ріда Е., Тімоті У.Коха, так і вітчизняних вчених економістів: Васильченко З., Дзюблюка О., Примостки Л. та інших. Разом з тим, комплексні організаційні та методичні процеси управління грошовими потоками банку у науковій думці можна віднести до маловивчених.

НЕВИРИШЕНІ ЧАСТИНИ ПРОБЛЕМИ

В останні роки зріс інтерес до цього об'єкта дослідження як для господарюючих суб'єктів, так і для банківських установ. Однак в економічній літературі він рідко розглядається на мікроекономічному рівні. Економічна теорія досліджує грошові потоки здебільшого тільки як макроекономічну категорію, пізнання природи якої дозволяє аналізувати інфляційні процеси, циклічні коливання, механізм досягнення рівноваги в економіці, узгодженість роботи товарного і грошового ринків і т. д.

Метою даної статті є виділення грошових потоків банку в самостійний об'єкт стратегічного обліку і аналізу.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Існують різні трактування поняття грошових потоків, але його загальноприйняте визначення відсутнє. В економічній літературі зустрічаються словосполучення "грошові потоки", "грошовий потік" або "рух грошових коштів". Також для позначення грошових потоків банку використовується більш широке поняття "фінансові потоки", українською мовою написання англійського варіанта "кеш-фло" або "кеш-флоу" і навіть такі терміни, як "рух грошових потоків" або "рух потоків грошових коштів". Це ускладнює сприйняття питань вищезазначених категорій, а іноді призводить і до зниження практичної значущості теоретичних розробок.

У зв'язку з цим виникає необхідність вирішити питання про те, яке з визначень грошових потоків є найбільш прийнятним для застосування на мікрорівні з точки зору стратегічного обліку і аналізу.

Значна увага до поняття грошових коштів та їх руху приділялася з початку становлення теоретичних основ економіки. Причини такого інтересу обґрунтував у своїх роботах Дж.М.Кейнс, виділяючи серед них: рутинність, обачність і спекулятивність [6]. Поняття рутинності в даному контексті відображає той факт, що ця категорія дослідження використовується для виконання поточних операцій, і кредитна організація змушена тримати вільні грошові кошти на розрахунковому рахунку, оскільки між вхідними та вихідними грошовими потоками завжди є часовий лаг. Обачність виражається у факті їх необхідності для здійснення непередбачених платежів внаслідок того, що діяльність кредитної організації не має жорстко зумовленого характеру.

У той же час досліджувана категорія необхідна з точки зору спекулятивних міркувань, оскільки постійно існує ймовірність їх вигідного альтернативного розміщення (інвестування). Разом з цим, зупинення руху грошових ресурсів банку неприпустиме. У всіх можливих випадках банк може наражатися на непередбачувані витрати: реальні чи альтернативні.

При достатній ліквідності та платоспроможності банку в сучасних умовах величезну роль починають відігравати темпи зростання фінансових результатів. При невідрядному заморожуванні частини грошових коштів можна зіткнутися з феноменом упущеної вигоди — випадок, коли альтернативна вартість можливого грошового вкладення буде набагато перевищувати обсяг коштів,

одержуваних від розміщення грошових ресурсів. У цьому й полягає проблема в управлінні грошовими потоками банку: з одного боку, необхідне підтримання поточної платоспроможності, з іншого — отримання додаткового прибутку від інвестування вільних грошових коштів.

Грошові кошти, будучи засобом обігу, свою цінність проявляють в русі. Ця ідея відображена у працях всіх класиків економічної думки, починаючи від А. Сміта [9]. Кількісна теорія визначає цінність грошей виключно їх обсягом, що знаходиться в обігу, показуючи, що самі по собі вони не створюють багатства. У другій половині XIX століття в книзі "Принципи політичної економії" Дж. С. Мілля (1848) було відображено поняття управління грошовими коштами: "люди зазвичай тримають запас готівки як резерв на випадок непередбачених обставин у майбутньому".

У А. Маршалла і А. С. Пігу можна виявити посилення на індивіда, що прагне зберегти баланс між витратами зберігання готівки, вираженими недоотриманням частини відсотка (мінус брокерські витрати, які мали б місце при їх розміщенні в акції або облигації), і тими вигодами, які забезпечує таке зберігання з точки зору зручності і надійності в разі банкрутства та несплати відсотків.

На думку Ю. Бріггема концепція управління грошовими коштами "народилася з появою старого коробейника-янки, який брав у борг гроші, щоб купити товари, продавав їх, отримував гроші, виплачував банківську позику, а потім повторював цей цикл" [4]. Ця загальна концепція була перенесена на більш складні ділові операції, які за своєю суттю і моделлю втілення не сильно змінилися з тих днів.

Економічна думка класичної грошової теорії приходить до важливого висновку: цінність грошей визначається виключно їх кількістю, що перебувають в обігу. Підкреслимо ще раз — стан грошових коштів банку та їх рух не піддається однозначній оцінці, виходячи зі створених моделей, які слід оцінити з точки зору ефективності у відношенні зовнішніх умов як для грошових потоків, так і для нерозривно пов'язаних з ними залишків грошових коштів.

Слід зазначити, що інтерес до вивчення грошових потоків вперше виник у зовнішніх користувачів через відсутність подібної інформації у фінансовій звітності (наприклад, чи зможе банк виконати свої зобов'язання вчасно, як використані кошти від чергового випуску акцій, чи забезпечені майбутні капітальні вкладення грошовими коштами і в якому обсязі і т.д.). Звіт про прибутки і збитки та Бухгалтерський баланс не відображали вплив і внутрішній рух грошових коштів. Ситуація погіршувалася тим, що звіти формувалися методом нарахувань. У результаті при розгляді фінансового стану звітність не давала задовільного пояснення тому, як підприємство одержує і використовує свої грошові кошти.

Рішенням питання щодо відображення інформації у зовнішній звітності про грошові потоки зайнялися, по суті, лише в 1971 р. Першим кроком у цьому напрямку став Звіт про рух грошових коштів, про необхідність створення якого заговорив П. Мейсон в 1973 р., але найбільш повне її обґрунтування дав В. Томс. Тому в 1975 році для заповнення цього інформаційного пробілу Британським стандартом SSAP-10 був введений Звіт про джерела та використання грошових коштів.

Переваги і згодом практична необхідність його надання була перевірена часом. Так, у листопаді 1987 р. Рада з бухгалтерського стандарту США прийняла рішення про заміну складеного раніше Звіту про зміни у фінансовому становищі новим Звітом про грошові потоки (рух грошових коштів). Це мотивувалося тим, що такий підхід дозволяє більш об'єктивно оцінити ліквідність банку в умовах інфляції. Таким чином, основною метою даної форми звітності було надання зовнішнім користувачам динаміки отримання і використання коштів.

Отримання та використання інформації про грошові потоки у вигляді Звіту про рух грошових коштів аналогічний закордонним звітам було зроблено в Україні в 1999 р. в рамках реалізації програми переходу до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності. Тоді до цього звіту був виявлений певний інтерес, який сфор-

мував коло, як теоретичних питань, так і завдань практичного характеру.

У результаті аналізу визначень у трактуванні суті ми виділили три підходи. Наведемо перший підхід щодо визначення поняття "потоків грошових коштів". Відповідно до цього трактування потік грошових коштів являє собою гроші, які залишаються в організації, тобто різниця між приходом і витрачанням грошових коштів у результаті однієї або сукупності операцій за певний період часу. Такої думки дотримуються: Б. Колас, О.М. Азріян, І.Т. Балабанов, Р. Брейлі, С. Майерс, Г.В. Буличева, Р. Кох, Г.І. Хотинська, У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейлі та інші економісти. Такий підхід, на нашу думку, відображає лише бухгалтерську, облікову сторону багатогранного процесу і концентрує увагу на кінцевому результаті існування такого потоку.

Другий підхід полягає в понятті досліджуваного об'єкта — як надходження (приплив) і виплати (відплив) грошових коштів за певний період часу. Наприклад, І.А. Бланк дає наступне визначення грошового потоку, розуміючи під ним "сукупність розподілених у часі надходжень і виплат грошових коштів, що генеруються його господарською діяльністю". Цієї думки так само дотримуються: В.В. Бочаров, Г.В. Буличева, Н.В. Володіна, С.В. Дабел, В.В. Ковальов, Є.М. Сорокіна, Е. Хелферт, В.А. Чернов, М.М. Хахонова та інші. Даний підхід, на наш погляд, найбільш повно виражає сутність грошових потоків, ніж перший, адже характеризує обсяг надходжень і платежів, представлених у функції часу.

Існує підхід до визначення досліджуваної категорії, який ґрунтується на формулі грошового балансу, яка передбачає рівність між наступними елементами: сумою залишку грошових коштів на початок звітного періоду і надходження грошових коштів за звітний період і сумою вибуття грошових коштів за звітний період та їх залишку на кінець звітного періоду. З даного рівняння визначається залишок грошових коштів на кінець звітного періоду шляхом підсумовування залишку на початок звітного періоду та їх надходження за звітний період і вирахування з отриманої суми вибуття грошових коштів за звітний період, тобто це визначення призводить до результату грошового потоку — до залишку грошових коштів. Даний підхід доповнює попередній, і ми вважаємо, що його застосування можна взяти за основу для визначення грошового потоку з урахуванням стратегічного аспекту.

Проаналізувавши визначення першого і другого підходів, можна відзначити наступні властиві їм усім спільні риси, що характеризують термін "грошові потоки". По-перше, наявність грошових коштів у часі; по-друге, включеність руху грошових коштів у часі. Третій підхід включає в себе початкові й кінцеві залишки, а також рух грошових коштів, проте його підхід не зачіпає такий параметр як розмір і швидкість руху грошового потоку.

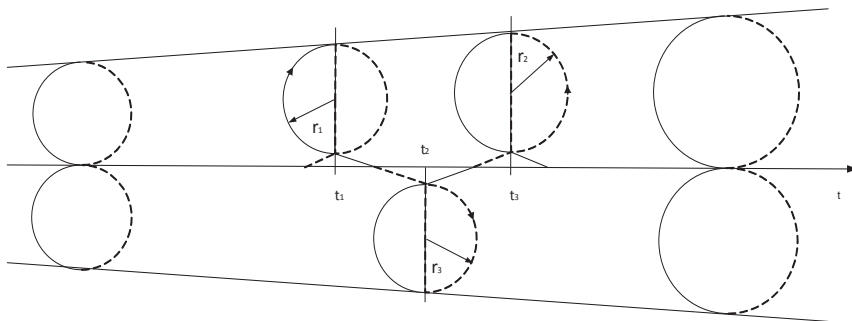
Оскільки з наведених визначень не впливає однозначного трактування сутності грошового потоку, то необхідно конкретизувати його визначення, взявши за основу інтерпретації трьох підходів. Для початку виділимо наступні критерії визначення терміна "грошові потоки":

— по-перше, як відомо, в економіці є спосіб вимірювання величин на певну дату (наявність, залишок) і за певний період (потік). При першому фіксується момент, при другому — рух;

— по-друге, грошовий потік повинен розглядатися як величина, вимірювана в русі з урахуванням того періоду часу, для якого робиться розрахунок. Наприклад, Е.Дж. Долан розглядає його як "економічний процес, що відбувається безперервно в часі і вимірюваний в одиницях за певний період часу" [5];

— по-третє, необхідно докладно розглянути грошові еквіваленти, в якому випадку вони включаються в розрахунок при визначенні розміру грошових потоків.

Таким чином, під потоком мається на увазі послідовне з'єднання елементів у єдину систему, в процесі безперервності у часі, що має кількісний вимір чого-небудь на певний момент часу (хвилину, годину, день тощо). Виходячи з цього, можна зробити висновок, що поняття грошових потоків як різниця між отриманими і сплаченими банком грошовими коштами не цілком коректно, оскільки не враховуються початкові залишки.

Рис. 1. Виникнення грошового потоку: t — поточний час; r_1, r_2, r_3 — кількість грошових коштів в обігу в момент часу t_1, t_2, t_3

Переходячи до питання про існування причини зміни кількості грошових коштів, варто згадати, що, на відміну від свого знеособленого (інформація тільки про суму прибутків і витрат) руху на розрахункових, валютних, спеціальних рахунках і в касі, грошові кошти за допомогою грошового потоку набувають сутність. Безумовно, основою цього є фінансова діяльність банку в цілому, але такий підхід не відображає управлінської специфіки, за якої грошовий потік дозволяє виявити, яка саме операція спричинила за собою зміну кількості грошових коштів у часі.

Аналізуючи далі визначення потоку, запропонованого Е.Дж. Доланом, можна сказати, що, якщо має місце безперервність руху, то виникає параметр швидкості, з якою відбувається рух грошових коштів та їх еквівалентів, а це значить, що грошовий потік повинен вимірюватися в об'ємі на одиницю часу.

Отже, узагальнено все вищесказане в наступному визначенні: грошовий потік являє собою суму конкретних потоків, які обслуговують окремі банківські операції з урахуванням початкових і кінцевих залишків. Схематично грошовий потік представлений на рис. 1. у вигляді спіралеподібних вісімок з різним діаметром петель, зміщених у часі.

При такому поданні грошового потоку підкреслюється існування господарських операцій (петля), обороту грошових коштів у часі (вісімка), наявність швидкості $[r_i / (t_i - 1)]$ і напрямки їх руху.

Економічний зміст даного визначення полягає в тому, що грошовий потік характеризується як кількісними параметрами, що дозволяють виміряти його величину (обсяг, швидкість, інтенсивність і т.д.), так і якісними (інформаційними) параметрами, що визначають напрямок руху грошових коштів, їх джерело або споживача, ціль витрат. Іншими словами, грошовий потік розкриває рух грошових коштів у часі з кількісної та якісної (інформаційної) сторони.

Далі усвідомимо різницю між терміном "грошові кошти" і "грошовий потік". Необхідно розрізнити той факт, що рух грошових коштів дає інформацію про те, що їх

кількість змінилася (у абсолютному вираженні, у %), а грошовий потік — за рахунок чого це відбулося. Отже, поняття грошового потоку ширше, ніж просто рух грошових коштів у результаті господарської діяльності банку.

Необхідно, відзначити, що конкретні потоки включають не тільки вхідний і вихідний потоки, але і внутрішній (рис. 2).

Таким чином, модель грошового потоку банку можна представити як взаємозв'язок зовнішніх (вхідних і вихідних) і внутрішніх грошових потоків.

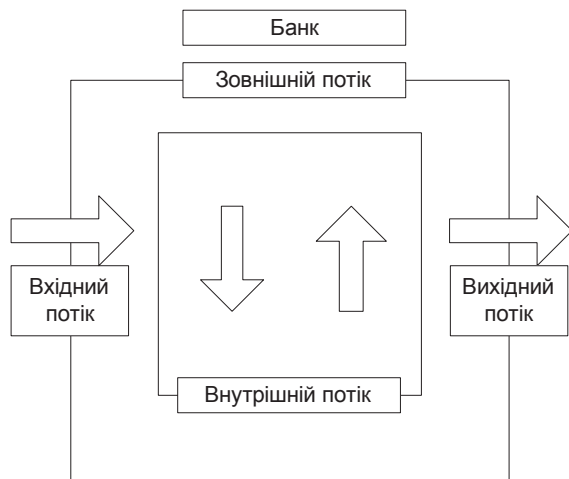
Далі слід розглянути поняття грошових еквівалентів. Так, наприклад, при відображенні грошових потоків для цілей бухгалтерського обліку, з позиції міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) використовуються два види активів: реально існуючі грошові кошти та їх еквіваленти. Принциповим тут є той факт, що згідно з МСФЗ переміщення між окремими статтями коштів та їх еквівалентів розглядається не як рух, а як спосіб управління. У вітчизняній практиці це розглядається як рух.

Згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку банків України та Інструкції застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України від 17.06.2004 р. № 280 [1] до грошових коштів належать банківські засоби, враховані на рахунках 10 розділу "Готівкові кошти": 100 "Банкноти та монети", 110 "Банківські метали", 120 "Кошти на вимогу в Національному банку України", 150 "Кошти на вимогу в інших банках" і 160 "Кошти на вимогу інших банків" і 181 "Дебіторська заборгованість за операціями з банками" і 191 "Кредиторська заборгованість за операціями з банками". Рахунки цього розділу призначені для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів у гривні та іноземній валюті, що знаходяться в касі, на розрахункових, валютних та інших рахунках, а також цінних паперів, платіжних та грошових документів [1].

Відповідно до Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України від 27.12.2007 р. № 480 [2] при заповненні форми "Баланс" до складу грошових коштів повинні включатися банківські засоби, враховані на рахунках 100 "Банкноти та монети", 110 "Банківські метали", 120 "Кошти на вимогу в Національному банку України", 150 "Кошти на вимогу в інших банках" і 160 "Кошти на вимогу інших банків" і 181 "Дебіторська заборгованість за операціями з банками" і 191 "Кредиторська заборгованість за операціями з банками". При заповненні "Звіт про рух грошових коштів" під грошовими коштами слід розуміти господарські засоби підприємства, відображені тільки на рахунках 100 "Банкноти та монети", 110 "Банківські метали", 120 "Кошти на вимогу в Національному банку України", 150 "Кошти на вимогу в інших банках" і 160 "Кошти на вимогу інших банків".

Авторами, що орієнтуються при підрахунку суми грошових потоків організації на певну бухгалтерську інформацію, не береться до уваги, що не всі господарські засоби, які обліковуються на "грошових" бухгалтерських рахунках, володіють абсолютною ліквідністю. Більш того, деякі з них не здатні навіть придбати її в короткі терміни. Цінні папери (рахунок 30 "Цінні папери та похідні фінансові активи в торговому портфелі банку") можуть відповідати визначенню грошей, якщо вони мають високий рівень котирування.

Орієнтація тільки на "грошові" бухгалтерські рахунки при підрахунку грошової маси банку на певний момент часу може забезпечити недостовірний результат і ще з однієї причини. Не беруться до уваги активи банку, відображені на інших бухгалтерських рахунках, які не мають абсолютної ліквідності на поточний момент часу, але можуть її набути і у певний період виступити в якості засобу платежу. Наприклад, якщо необхідно дізнатися суму грошових потоків на поточний момент часу, то, враховуючи загальноприйняте визначення грошей, слід орієнтуватися на грошові готівкові кошти, на розрахункових і валютних рахунках, адже на цей момент тільки вони

Рис. 2. Напрями спрямованих грошових потоків банку

мають абсолютну ліквідність. У такому випадку сума грошових коштів банку буде збігатися з сумами, відображеними на бухгалтерських рахунках 100 "Банкноти та монети", 110 "Банківські метали", 120 "Кошти на вимогу в Національному банку України". Однак, якщо необхідно дізнатися стратегічну суму грошових коштів, яку може мати банк через тиждень, крім грошей на зазначених рахунках, слід врахувати дебіторську заборгованість, яка буде погашена за тиждень, короткострокові цінні папери, які можуть бути продані протягом тижня на прийнятних умовах, окремі запаси і інші активи банку, які за тиждень можуть прийняти грошову форму.

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що з аналітичною метою визначити склад грошових потоків банку шляхом виділення конкретних бухгалтерських рахунків недостатньо. По-перше, не всі засоби, обліковані на одному й тому ж рахунку, мають однакову ліквідність. По-друге, при розрахунку розміру грошових потоків банку на перспективу слід брати до уваги ліквідність банківських засобів, врахованих практично на всіх активних бухгалтерських рахунках.

Враховуючи ознаки ліквідності активів банківської установи, пропонується поділяти їх на п'ять груп:

1 — абсолютно ліквідні активи, до яких належать самі грошові кошти;

2 — негайно реалізовані активи — короткострокові фінансові вкладення в цінні папери та депозити;

3 — швидко реалізовані активи — короткострокова дебіторська заборгованість;

4 — повільно реалізовані активи — запаси готової продукції, будівлі, довгострокові інвестиції;

5 — важко реалізовані активи — основні засоби, нематеріальні активи, довгострокова дебіторська заборгованість, неліквіди, продаж яких вимагає значного часу.

Однак, необхідно відзначити, що для визначення розміру грошового потоку банку зазначена класифікація має надзвичайно умовний характер. Економістами зазначається, що віднесення тих чи інших активів до даних груп може змінюватися в залежності від конкретних умов, тому що вони не всі володіють однаковою ліквідністю.

Так, наприклад, як вже зазначалося раніше, не всі банківські засоби, які числяться у складі грошових, реально володіють абсолютною ліквідністю. Короткострокові фінансові вкладення визнаються негайно реалізованими лише в тому випадку, якщо до їх складу входять цінні папери, які мають високий рівень котирування, в іншому випадку вони переходять у третю групу. Договори за депозитами і позиками можуть бути швидко перетворені в грошову форму тільки в тому випадку, якщо передбачено їх розірвання за першою вимогою. Враховане у четвертій групі ліквідності майно у вигляді виробничих запасів може бути в сучасних умовах віднесене до будь-якої із зазначених груп в залежності від існуючого попиту та пропозиції на кожну їхню позицію. Це ж стосується і майна, віднесеного до п'ятої групи ліквідності. Отже, на рівні організації виділити якісь певні складові для визначення розміру грошового потоку не видається можливим.

Фіксований склад активів, що відповідає поняттю грошового потоку, залежить від часу, який потрібен для підвищення ліквідності того чи іншого об'єкта і переходу її в абсолютну. Наприклад, якщо час погашення векселя до отримання через 20 днів, то при підрахунку суми грошових коштів, яку може мати банк через 10 днів, його не слід приймати до уваги. Якщо ж керівництво банку приймає рішення дисконтувати вексель до отримання через 5 днів, то він повинен бути врахований при підрахунку суми грошових коштів, яку може мати банк через 10 днів.

При уточненні класифікації активів банку за ступенем їх ліквідності слід враховувати, що сума, виручена від продажу активу, може бути нерівна його балансовій вартості. Часто вона залежить від часу, який необхідний для прийняття активом грошової форми. При скороченні часу продажу, як правило, зменшується і сума виручки від продажу. З цієї причини критерієм класифікації може бути час ліквідності або вартість активів. Вибір критерію залежить від того, що є більш важливим для банку: час або сума.

Необхідність постійного уточнення класифікації активів для визначення його грошового потоку вимагає від банків оперативного аналізу стану активів. Як результату такого аналізу можна використовувати таблицю ліквідності активів банку? Тут важливо звернути увагу на те, що базовим принципом оперативного аналізу стану активів у даному випадку повинен бути принцип безперервності діяльності банку, який означає, що в організації немає наміру і необхідності скорочувати або припиняти свою діяльність в доступному для огляду майбутньому. У даному випадку стратегічного аналізу повинні надаватися не всі активи на предмет ліквідності, які значаться на балансі, а лише ті, продаж яких не призведе до порушення даного принципу.

Узагальнюючи вищесказане, важливо підкреслити, що, виходячи із запропонованого визначення грошового потоку, можливі різні підходи до визначення його розміру. Якщо потрібно визначити грошовий потік, наявний у банку на поточний момент часу, то необхідно попередньо проаналізувати зміст "грошових" бухгалтерських рахунків і не брати до уваги активи, що обліковані на них, які не володіють абсолютною ліквідністю.

Якщо потрібно визначити розмір грошових потоків на перспективу, то необхідно попередньо виділити, які активи числяться на балансі, реалізація яких не порушить принцип безперервності діяльності банку, згрупувати їх за ступенем ліквідності і прорахуватися ті, які до певного моменту часу можуть прийняти грошову форму. Цей момент безпосередньо стосується стратегічного обліку і аналізу.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи викладені підходи і точки зору, сформулюємо остаточне поняття досліджуваного об'єкта як обліково-аналітичної категорії для цілей стратегічного управління.

Грошовий потік у аспекті стратегічного обліку та аналізу — це не тільки процес руху грошових коштів та їх еквівалентів з певною швидкістю, що розподіляється на зовнішній та внутрішній потік, а й вартісне збільшення по всьому складу активів і зобов'язань банку за певний період часу з врахуванням залишків як на кінець, так і на початок періоду.

Література:

1. Постанова НБУ "Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України та Інструкції застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України" [електронний ресурс]. Постанова від 17.06.2004 р. № 280. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
2. Постанова НБУ "Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України" [електронний ресурс]. Постанова від 27.12.2007 р. № 480. — Режим доступу: zakon.nau.ua.
3. Бланк І.А. Стратегія і тактика управління фінансами / І.А. Бланк. — Київ: ИТЕМ Лтд., АДЕФ-Україна, 1996.
4. Бриггем Ю.Ф. Энциклопедия финансового менеджмента / Ю.Ф. Бриггем. — М.: РАГС: Экономика, 2000. — 733 с.
5. Долан Э.Дж. Рынок: макроэкономическая модель / Э. Долан, Д.Е. Линдсей: пер. с англ. В. Лукашевича; под общ. Ред. Б. Лисовика, В. Лукашевича, — 429 с.
6. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс; пер. с англ. — М.: Гелиос, 2002.
7. Павлова, Л.Н. Финансовый менеджмент. Управление денежным оборотом предприятия: учебник для вузов / Л.Н. Павлова. — М.: ЮНИТИ, 1995.
8. Примостка Л.О. Финансовый менеджмент банку. — К, КНЕУ, 2004. — 279 с.
9. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. — М.: Изд-во "Ось-89", 1997.
10. Хахонова Н.Н. Методологические аспекты формирования учетно-аналитического обеспечения управления денежными потоками коммерческих организаций: монография / Н.Н. Хахонова. — Ростов-н/Д.: Изд-во РГЭУ "РИНХ". 2005.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2011 р.